

Shrnutí hlavních poznatků

Demografický vývoj

- Olomoucký kraj zůstal osmým nejrozlehlejším ze 14 krajů České republiky. K 31. 12. 2023 se rozkládal na ploše 5 272 km² a tvořil 6,7 % z rozlohy státu.
- Olomoucký kraj se člení na 5 okresů, 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) a 20 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POÚ). Na konci roku 2023 byl vymezen katastrálním územím 401 samosprávných obcí a 1 vojenským újezdem. V kraji mělo sídlo 31 měst.
- K 31. 12. 2023 mělo v Olomouckém kraji registrovaný pobyt 632 864 obyvatel. Ačkoliv se jejich počet dlouhodobě snižoval, v letech 2022 a 2023 se zejména v důsledku války na Ukrajině naopak zvýšil. Mezi 14 kraji zůstal Olomoucký kraj sedmý nejlidnatější.
- Třetina obyvatel Olomouckého kraje bydlela na konci roku 2023 ve čtyřech jeho největších městech, tj. v Olomouci (102 293 obyvatel), Prostějově (43 563 osob), Přerově (41 661 osob) a Šumperku (24 969 osob). Krajské město Olomouc bylo šestým nejlidnatějším městem v České republice.
- Mezi přetrvávající jevy v pohybu obyvatelstva patří zejména vylidňování periférií a měst.
- Počet zemřelých v kraji byl v letech 2020 a 2023 zřetelně vyšší než počet živě narozených. V roce 2020 ubylo v kraji přirozenou měnou 1 542 osob, o rok později se přirozený úbytek prohloubil na 2 168 osob. V roce 2022 ubylo přirozenou měnou 1 496 osob a v roce 2023 přesně 1 659 osob. Ve všech čtyřech letech se jednalo o zcela nejvyšší přirozené úbytky od vzniku Olomouckého kraje.
- Pět let v řadě v kraji převýšil počet přistěhovalých nad počtem vystěhovalých. K mimořádnému přírůstku došlo v důsledku války na Ukrajině v roce 2022. Ještě výrazněji kladné je migrační saldo Olomouckého kraje s cizinou, a to dlouhodobě.
- Hrubá míra porodnosti se v roce 2023 snížila na 8,4 ‰ a byla nejnižší od vzniku kraje. Úhrnná plodnost klesla na devítileté minimum (1,536), přesto zůstala nad celostátním průměrem (1,456). Mezní hodnoty náležely v kraji okresům Prostějov (1,601) a Přerov (1,489).
- Hrubá míra úmrtnosti se po dvou mimořádných letech 2020 (12,9 ‰) a 2021 (13,7 ‰) začala v závěru sledovaného období pomalu vracet do svého obvyklého pásma. V roce 2022 zemřelo na 1 000 obyvatel v Olomouckém kraji 11,9 osob a v roce 2023 se jejich relativní počet snížil na 11,0 osob.
- Počet živě narozených dětí byl v roce 2023 nejnižší od vzniku kraje. Z počtu 5 322 živě narozených dětí bylo 2 711 chlapců a 2 611 dívek. Necelá polovina všech dětí se narodila jako první v pořadí (44,9 %). Průměrný věk prvorodiček se ustálil na hranici 29,2 let. Podíl živě narozených dětí mimo manželství dosáhl 49,0 % a byl vyšší než republikový průměr (47,1 %).
- V průběhu roku 2023 zemřelo v Olomouckém kraji 6 981 osob. Jejich počet klesl na čtyřleté minimum. Celkem 1 626 osob zemřelo na zhoubné novotvary (tj. 23,3 %) a 1 102 osob na ischemické nemoci srdeční vč. akutního infarktu myokardu (tj. 15,8 %).
- Do svazku manželského vstoupilo v roce 2023 celkem 2 774 párů, což odpovídalo tříletému minimu. Průměrný věk novomanželů při prvním sňatku se v případě ženichů netradičně snížil, a to na 33,6 let. V případě nevěst vzrostl na 31,2 let.
- V roce 2023 bylo rozvedeno 1 121 manželství. Loňská rozvodovost byla druhá nejnižší od vzniku Olomouckého kraje.

- V roce 2022 se na území Olomouckého kraje úředně přistěhovalo 14 838 obyvatel (tj. 23,56 osob na 1 000 obyvatel) a v roce 2023 přesně 9 169 obyvatel (tj. 14,49 osob na 1 000 obyvatel). Jednalo o nejvyšší hodnoty v historii kraje.
- V roce 2022 se z kraje úředně vystěhovalo 4 470 osob (tj. 7,10 osob na 1 000 obyvatel), což odpovídalo nejnižší hodnotě od roku 2013. V roce 2023 se počet vystěhovalých z kraje zvýšil na 6 448 osob (tj. 10,19 osob na 1 000 obyvatel), což bylo naopak nejvíce v historii kraje.
- Pokračující trendy ve věkovém rozložení krajské populace přinesly další meziroční navýšení počtu seniorů. Na konci roku 2023 mělo v kraji registrovaný pobyt 137 822 seniorů, tj. o 57,5 % více než v roce 2001. Průměrný věk obyvatel Olomouckého kraje opět vzrostl, a to na 43,5 let.
- Index ekonomické závislosti, který vyjadřuje podíl osob ve věku 0–19 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 20–64 let, se na konci roku 2023 v Olomouckém kraji zvýšil na 74,3 a byl nejvyšší od vzniku kraje.
- Na konci roku 2023 mělo v Olomouckém kraji registrovaný pobyt 26 983 cizinců, z toho 58,1 % pocházelo z Ukrajiny a 12,2 % ze Slovenska. Oproti roku 2021 došlo především v důsledku války na Ukrajině k nárůstu o 96,2 %. Navzdory zdvojnásobení počtu cizinců v kraji zůstává jejich podíl (4,3 %) nejnižší mezi všemi kraji.

Sociální vývoj

- Pracovní sílu v Olomouckém kraji v roce 2023 tvořilo 301,4 tis. osob (293,1 tis. zaměstnaných a 8,3 tis. nezaměstnaných). Meziročně objem pracovní síly vzrostl o 4,8 tis. osob.
- Míra ekonomické aktivity (EA) podle výsledků VŠPS činila 58,7 % a meziročně se zvýšila o 0,8 p. b. Nejvyšší míra EA byla v kraji vykázána v roce 2016, a to 60,4 %. Míra ekonomické aktivity mužů v roce 2023 proti roku 2022 vzrostla o 0,9 p. b. na 67,4 %. U žen tento ukazatel meziročně vzrostl o 0,7 p. b. na 50,5 %.
- Úřad práce ČR evidoval v Olomouckém kraji ke konci roku 2023 celkem 16,1 tis. uchazečů o zaměstnání, dosažitelných jich bylo 15,1 tis. Průměrný věk uchazeče o zaměstnání dosáhl 43,0 let. Více než 24 měsíců bylo na Úřadu práce evidováno 13,3 % uchazečů.
- Čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD) v kraji stabilně roste. V roce 2022 dosáhl hodnoty 187,7 mld. Kč, což v přepočtu na 1 obyvatele představovalo částku 297,4 tis. Kč. I přes trvalý růst patřil ČDDD na 1 obyvatele k nižším v ČR a zaujímal čtvrté nejnižší místo.
- Podle výsledků šetření Životní podmínky 2023 vzrostly hrubé peněžní příjmy na osobu v roce 2022 v kraji meziročně o 10,4 tis. Kč na 260,0 tis. Kč. V mezikrajském pohledu se jednalo o nejnižší hodnotu. Podle subjektivního hodnocení v kraji se svými příjmy v roce 2023 s obtížemi vycházelo 42,3 % domácností.
- Podle výsledků strukturálního šetření o mzdách nadále pokračoval růst jak průměrné hrubé měsíční mzdy (41 084 Kč), tak i mediánu mezd (37 143 Kč). Jejich výše však byly v mezikrajském kontextu spíše podprůměrné.
- Počet dětí navštěvujících mateřské školy meziročně klesl o necelé procento na 22,6 tis. dětí. V základních školách počet žáků klesl o 0,8 % na 56,7 tis. dětí. Na střední školy (vč. konzervatoří) v kraji docházelo přes 29,5 tis. žáků. Meziročně mírně rostly počty vysokoškoláků.
- Výdaje na dávky nemocenského pojištění dosáhly v roce 2023 v kraji částky 2,4 mld. Kč. Nejvyšší podíl na výdajích nemocenského pojištění tvořila nemocenská dávka (74,7 %). Dávek státní sociální podpory vč. pěstounské péče bylo v kraji vyplaceno 655,4 tis. v celkové výši 3,4 mld. Kč.

- Průměrná měsíční výše starobního důchodu sólo činila v kraji 19 792 Kč. Důchody v Olomouckém kraji byly druhé nejnižší, a to hned za krajem Karlovarským. Finanční rozdíl ve výši starobního důchodu mezi muži a ženami činil 2 206 Kč.

Ekonomický vývoj

- Po poklesu HDP Olomouckého kraje v roce 2020 došlo v následujících letech k meziročnímu růstu. Jeho hodnota v roce 2022 již překonala úroveň roku 2019. V mezikrajském srovnání se Olomoucký kraj zařadil na osmou nejvyšší hodnotu.
- Podobný vývoj byl zaznamenán také u výdajů na vědu a výzkum v Olomouckém kraji. Po jejich snížení v roce 2020 výdaje opět vzrostly a v roce 2022 tvořily 1,8 % krajského HDP.
- K internetu bylo v letech 2021 až 2023 připojeno 80,5 % krajských domácností, což odpovídalo nejnižšímu podílu v mezikrajském srovnání. Také další ukazatele o využívání informačních a komunikačních technologií v kraji patří dlouhodobě k nejnižším mezi 14 kraji České republiky.
- Registr ekonomických subjektů evidoval na konci roku 2023 nižší počet jednotek, ke snížení došlo především u fyzických osob.
- Podle výsledků zemědělské statistiky bylo v roce 2023 sklizeno v Olomouckém kraji 6,7 % z celkové úrody pšenice ozimé, 18,1 % ječmene jarního, 18,7 % řepy cukrové, 7,0 % řepky anebo 12,1 % chmele sklizeného v celé České republice. Stavby hospodářských zvířat chovaných v zemědělských podnicích se sídlem v Olomouckém kraji se nadále snižovaly.
- Od rekordní těžby dřeva v roce 2018 vynucené přírodními podmínkami docházelo v Olomouckém kraji každoročně k jejímu poklesu.
- Tržby velkých průmyslových firem v Olomouckém kraji se na celkové hodnotě tržeb z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy podniků se 100 a více zaměstnanci v České republice podílely jen 3,5 %.
- Základní stavební výroba velkých stavebních podniků s 50 a více zaměstnanci se sídlem v kraji tvořila jen 3,4 % z celkové republikové hodnoty.
- Počet stavebních povolení na území kraje zaznamenal od roku 2021 postupné snižování, jejich orientační hodnota však byla v roce 2023 nejvyšší od vzniku kraje v roce 2000.
- Zatímco v roce 2022 bylo dokončeno nejvíce bytů od vzniku Olomouckého kraje, v roce 2023 se jejich počet snížil. K poklesu došlo i u počtu zahájených bytů. Největší stavební aktivita probíhala na Olomoucku.
- Po ukončení omezení cestování a ubytování se v letech 2022 a 2023 postupně vracely počty ubytovaných hostů na předcovidovou úroveň.

Životní prostředí

- Krajina Olomouckého kraje je značně různorodá. V hodnocení podle ukazatele koeficient ekologické stability vykazovaly nejlepší výsledky správní obvody ORP Jeseník a Šumperk a horší hodnoty Přerov a Prostějov.
- Na republikové výměře ekologicky obhospodařované půdy se Olomoucký kraj podílel 7,2 %.
- Rozloha zvláště chráněných území v Olomouckém kraji tvořila 12,0 % z celkové výměry kraje.
- Spotřeba vody v krajských domácnostech od roku 2021 klesá a v roce 2023 byla nižší než republikový průměr na osobu za den. Průměrná cena vody v roce 2023 výrazně vzrostla, přesto byla v kraji nejnižší

v mezikrajském srovnání. Cena stočného účtovaná v Olomouckém kraji byla mezi ostatními kraji čtvrtá nejnižší.

- Po stagnaci nebo i navýšení (u tuhých znečišťujících látek) v letech 2021 a 2022 došlo v roce 2023 k opětovnému návratu ke klesajícímu trendu v množství znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší v Olomouckém kraji.
- Od roku 2020 došlo k poklesu produkce odpadů v kraji, nicméně po přepočtu na 1 obyvatele kraje bylo vypočteno více vytvořených odpadů, než činil republikový průměr.
- Investice na ochranu životního prostředí realizované přímo v kraji byly v roce 2023 meziročně nižší a v přepočtu na 1 obyvatele kraje se jednalo o třetí nejnižší částku v mezikrajském srovnání.